

Aktualia ropy naftowej i gazu ziemnego

Radomir Pachytel¹

Polska. Organy administracji rządowej Norwegii rozpatrzyły wnioski złożone w ramach aukcji *Awards in Predefined Areas* (APA 2022) i 25 firmom zaoferowały udziały w 47 koncesjach wydobywczych (29 spośród tych koncesji znajduje się na Morzu Północnym, 16 na Morzu Norweskim i 2 na Morzu Barentsa). Aż 20 pozwoleń dotyczy utworzenia

dotychczasowych obszarów wydobywczych w ramach wcześniej wydanych koncesji. Wśród nagrodzonych firm znalazły się dwie spółki należące do Grupy *Orlen* – PGNiG *Upstream Norway* (uzyskał 30% udziałów w koncesji PL 1171, 20% w PL 1190 i 20% w PL 1193) oraz *Lotos Exploration and Production Norge* (20% udziałów w PL 1175). PGNiG planuje uczestniczyć w projektach na Morzu Norweskim i w południowej części Morza Północnego, natomiast *Lotos* w środkowej części Morza Północnego. Po uwzględnieniu koncesji uzyskanych w ramach najnowszej rundy PGNiG posiada aktywa w 64 koncesjach, a *Lotos* w 36. Na obszarze dwóch z tych koncesji spółki Grupy *Orlen* współpracują, toteż łącznie *Orlen* może się pochwalić udziałami w 98 koncesjach na norweskim szelfie kontynentalnym.

Prace poszukiwawcze prowadzone przez *Orlen* w okolicach Luchowa Dolnego w powiecie Biłgorajskim, na obszarze koncesji *Biszczka-Tarnogród* nr 36/96/p, doprowadziły do udokumentowania dodatkowych 500 mln m³ gazu ziemnego w złożu *Jastrzębiec*. Całkowite zasoby wydobywalne złoża, rozpoznane badaniami sejsmicznymi *Jastrzębiec 3D* i wierceniem *Jastrzębiec 4*, wzrosły do 700 mln m³. Otwór wiertniczy *Jastrzębiec-4*, z którego w ciągu roku można będzie pozyskiwać ok. 22 mln m³ gazu ziemnego, zostanie podłączony do infrastruktury Ośrodka Zbioru Gazu *Wola Różaniecka*. Firma planuje dalszą analizę danych sejsmicznych i kolejne wiercenie na obszarze koncesyjnym *Biszczka-Tarnogród*.

PKN *Orlen* zawarł umowę z *Sempra Infrastructure*, na mocy której z terminalu skraplającego w Port Arthur w Teksasie będzie odbierał 1 mln ton LNG/rok (ok. 1,3 mld m³ gazu ziemnego w stanie lotnym). Kontrakt ma obowiązywać przez 20 lat, a pierwsze dostawy są spodziewane w 2027 r. Za odbiór i transport gazu odpowiada kupujący. Formuła cenowa kontraktu wraz z kosztami skroplenia jest uzależniona od indeksu *Henry Hub*. Po zawarciu tej umowy łączny wolumen kontraktów *Orlenu* z amerykańskimi dostawcami skroplonego gazu ziemnego wzrósł do prawie 8 mln ton/rok LNG.

Bezpieczeństwo energetyczne Polski jest budowane poprzez zwiększanie z roku na rok dostaw LNG do terminalu w Świnoujściu. W 2022 r. podmioty z grupy *Orlen* pobiły rekord, odbierając 58 ładunków o łącznej wadze 4,4 mln ton surowca (oznacza to wzrost o 57% rok do roku). Rozbudowa gazoportu umożliwiła zwiększenie mocy regazyfikacyjnej do 6,2 mld m³/rok. Warto zaznaczyć, że w poprzednich dwunastu miesiącach wykorzystywano

aż 94% możliwości regazyfikacyjnych. *Orlen* zaczął także odbierać ładunki skroplonego gazu ziemnego z terminalu LNG w litewskiej *Kłajpedzie*. W 2022 r. dostarczono do niego 8 dostaw o łącznej masie 0,5 mln ton (0,7 mld m³ gazu ziemnego w stanie lotnym). Większość tego surowca została przesłana do Polski nowo otwartym gazociągiem.

Łądowa część infrastruktury pływającej jednostki FSRU (*Floating Storage Regasification Unit*) projektowanej w Zatoce Gdańskiej uzyskała komplet decyzji inwestycyjnych. Potwierdzono przebieg rurociągu w województwie kujawsko-pomorskim, na odcinku *Gustorzyn-Gardeja* (ok. 128 km). Jednostka ta, zdolna do wyładunku LNG oraz magazynowania i regazyfikacji, ma umożliwić dostarczenie ok. 6,1 mld m³ paliwa rocznie do polskiego systemu gazowniczego. Oddanie inwestycji do użytku jest planowane na lata 2027–2028.

Z końcem stycznia 2023 r. upłynął termin obowiązywania kontraktu *Orlenu* z *Rosneftem*, na mocy którego rosyjski koncern dostarczał rocznie do Polski 3,6 mln ton ropy naftowej. W rafineriach *Orlenu* surowiec ten zastąpiono ropą naftową sprowadzaną z Morza Północnego, Afryki Zachodniej, basenu Morza Śródziemnego, Zatoki Perskiej i Meksykańskiej. W związku z tym od początku lutego 2023 r. aż 90% ropy przerabianej w rafineriach Grupy *Orlen* pochodzi spoza Rosji. W okresie dywersyfikacji dostaw kluczowym partnerem *Orlenu* stało się *Saudi Aramco*. Surowiec pochodzący z Arabii Saudyjskiej i Norwegii stanowi aż dwie trzecie wszystkich dostaw do Polski. W ubiegłym roku *Naftoport* Grupy *PERN* przyjął 363 tankowce, a przeładunek ropy naftowej i paliw sięgnął 24,5 mln ton. Warto zaznaczyć, że zakaz importu rosyjskiej ropy do Unii Europejskiej, wprowadzony 5.12.2022 r., obejmuje jedynie dostawy drogą morską.

PERN, chcąc zwiększyć możliwości importu ropy naftowej do Polski, wdraża inwestycje mające na celu poprawę infrastruktury *Naftoportu*. Spółka poinformowała o podpisaniu umowy na wykonanie projektu budowy nowego, głębokowodnego stanowiska, umożliwiającego przeładunek w ciągu roku ok. 9 mln t ropy naftowej i produktów naftowych. Będzie to już szóste stanowisko rozładunkowe, w tym drugie przystosowane do przyjmowania wielkich zbiornikowców oceanicznych klasy VLCC (o długości ponad 300 m i szerokości do 60 m). Dodatkowo *PERN* prowadzi stałą rozbudowę bazy paliwowej w *Dębogórze*, gdzie są instalowane dwa zbiorniki o pojemności 32 tys. m³ i trzy o pojemności 50 tys. m³.

Norwegia. Ministerstwo Ropy Naftowej i Energii Norwegii ogłosiło obszar dedykowany do składowania CO₂, który obejmuje bloki na Morzu Północnym. Już wcześniej Norwedzy sporządzili mapy norweskiego szelfu kontynentalnego, wyznaczając na nim obszary, które nadają się do długoterminowego i bezpiecznego składowania CO₂ i wydali atlas tych map. Regulamin magazynowania został określony w rozporządzeniu nr 1517 z 5.12.2014 r. Zainteresowanie składowaniem CO₂ na szelfie wyraziło 6 firm,

¹ Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy, ul. Rakowiecka 4, 00–975 Warszawa; rpac@pgi.gov.pl

które złożyły wnioski do ministerstwa: *Aker BP*, *Altera Infrastructure Group*, *Horisont Energi*, *Neptune Energi*, *OMV Norge* i *Wintershall Dea Norway*.

Koncern *Vår Energi* zakończył wiercenie odwiertu 7122/9-1 (1906 m) na Morzu Barentsa, na obszarze koncesji wydobywczej 229 E, której jest operatorem. Wierceniem tym natrafiono na nagromadzenie gazu ziemnego w triasowych piaskowcach formacji Havert o miąższości 55 m i zbiornik wodonośny w permskich piaskowcach formacji Ørret. Według wstępnych szacunków w złożu mieści się od 9 do 21 mln boe (możliwego do wydobycia ekwiwalentu ropy naftowej). Licencjodawcy rozważają połączenie instalacji złoża z infrastrukturą pola Goliat, które jest oddalone o 27 km od nowego złoża. Jest to pierwszy odwiert poszukiwawczy na obszarze koncesji produkcyjnej 229E o powierzchni ok. 38 km². Konsorcjantem *Vår Energi* jest *Aker BP*, obie firmy posiadają po 50% udziałów.

Firma *Equinor Energy* odkryła duże nagromadzenie gazu ziemnego w pobliżu pola Aasta Hansteen na Morzu Norweskim, wykonując odwierty 6605/1-2 S i 6605/1-2 A na obszarze koncesji 1128, oddalonych o 23 km na południe od złoża Irpa. Celem wierceń było rozpoznanie zasobów węglowodorów w skałach zbiornikowych kredy górnej formacji Springar. Otwory wiercono do ok. 3330 m na wodzie o głębokości 1190 m. W otworze 6605/1-2 S przewiercono trzy warstwy piaskowców o średnich i dobrych właściwościach zbiornikowych. Najwyższa z nich, miąższości ok. 10 m, jest gazonośna. Również w odwiercie 6605/1-2 A odkryto, że najwyższa warstwa piaskowca, o miąższości 12-metrów, jest nasycona gazem ziemnym. Wstępnie wyliczono, że wydobywalne zasoby tego złoża wynoszą od 2 do 11 mld m³.

Kolejnym odkryciem *Equinoru* na Morzu Północnym jest złożo Røver Sør, które firma planuje powiązać z infrastrukturą pola naftowego Troll. Według wstępnych szacunków zasoby złoża wynoszą 17–47 mln boe, z czego większość stanowi ropa naftowa. Røver Sør rozwiercono otworami 31/1-3A i 31/1-3S, na wodach o głębokości 348 m. Głównym celem poszukiwawczym były środkowojurajskie formacje należące do grupy Brent, Etive i Oseberg. Prace zakończono we wczesnojurajskiej formacji Johansen. Drugim celem wierceń była wczesnojurajska formacja Cooka. Obecność węglowodorów stwierdzono w piaskowcach Etive i Oseberg oraz w zalegających ponad nimi skałach formacji Ness o dobrych właściwościach zbiornikowych, natomiast cel drugorzędny był wypełniony wodą. Zgromadzono dane złożowe i pobrano próbki do badań laboratoryjnych. Wyniki analiz umożliwią metodyczne zaplanowanie działań operatora na rzecz uruchomienia eksploatacji Røver Sør. Na obszarze koncesji 923 konsorcjantami *Equinoru* (40% udziałów) są *DNO Norge* (20%), *Wellesley Petroleum* (20%) i *Petoro* (20%).

Dania. Kolejne kraje należące do regionu Morza Północnego wdrażają działania zmierzające do redukcji emisji CO₂. Rozpoczęto m.in. realizację projektów związanych z rozpoznaniem potencjału tego obszaru morskiego do składowania w nim dwutlenku węgla. Minister Dan Jørgensen, odpowiedzialny za duńską politykę klimatyczną i energetyczną, ogłosił przyznanie 3 pozwoleń na przeprowadzenie badań w celu określenia możliwości zatłaczania CO₂ do górotworu. Dwie z tych licencji, które dotyczą obszarów w duńskiej części Morza Północnego, w odległości ok. 250 km od zachodniego wybrzeża kraju, otrzymała firma *TotalEnergies*; trzecią – konsorcjum *INEOS* i *Wintershall Dea*. Łącznie koncesje te zajmują

powierzchnię 2118 km², a obszar przyznany *TotalEnergies* obejmuje m.in. pole gazowe Harald. Duńska Agencja Energii oznajmiła, że uprawnienia zostały przyznane na 6 lat, ale w przypadku znalezienia miejsc odpowiednich do składowania CO₂ mogą być przedłużone na kolejnych 30 lat. Przewiduje się, że począwszy od 2030 r. na obszarze wspomnianych trzech koncesji firmy będą mogły składować rocznie ponad 13 mln ton CO₂.

Wielka Brytania. Koncern *TotalEnergies* poinformował o pozytywnych wynikach testów przeprowadzonych w odwiercie 30/12d-11 na obszarze Isabell na Morzu Północnym, leżącym na południe od pola naftowego Elgin-Franklin. Obecność węglowodorów stwierdzono w nawierconych piaskowcach górnej jury i triasu, miąższości 45 m. W celu oszacowania zasobów odkrycia pobrano do badań próbki skał i zaplanowano badania geofizyczne. Obszar Isabell jest uważany za jeden z najbardziej obiecujących w środkowej części Morza Północnego, która należy do Wielkiej Brytanii.

Firma *Shell UK* odkryła nagromadzenie gazu ziemnego i ropy naftowej na obszarze koncesji P2252 w południowej części Morza Północnego – w rejonie Pensacola, na północny zachód od pola gazowego Breagh. Odwiertem 41/05a-2, o głębokości końcowej 1965 m, natrafiono tam na niemal 20-metrową strefę węglanów cechsztyńskich wypełnionych węglowodorami (dolomit główny o średniej porowatości 16%). Po zastosowaniu zabiegu kwasowania przyrwył gazu osiągnął wydajność 134 tys. m³/d, a po 12 godzinach ustabilizował się na poziomie 50 tys. m³/d. Uzyskano również przyrwył lekkiej ropy naftowej – w tempie 18 bbl/d. Specjaliści oceniają, że z rozwierconej struktury Pensacola uda się jeszcze wydobyć przynajmniej 8,5 mld m³ węglowodorów. Także spółka *Neptune Energy* podjęła wzmożone działania w południowej części Morza Północnego, rozwiercając obszar złoża Cygnus. Po uruchomieniu wydobycia z dziesiątego odwiertu na tym polu gazowym rozpoczęła wiercenie jedenastego otworu. Zdaniem zarządu firmy eksploatowane przez nią złożo Cygnus może zaspokoić zapotrzebowanie na gaz ziemny ok. 2 mln gospodarstw domowych w Wielkiej Brytanii.

Niemcy. Do terminalu w Wilhelmshaven dotarł pierwszy ładunek skroplonego gazu ziemnego zakontraktowany przez firmę *Uniper*. Statek *Maria Energy* przetransportował do Niemiec 170 tys. m³ LNG z zakładu skraplania *Calcasieu Pass* w Luizjanie. Biorąc pod uwagę odciecenie naszych zachodnich sąsiadów od dostaw z Rosji, otwarcie gazoportu o przepustowości 7–8 mld m³/rocznie jest niezwykle istotne dla zapewnienia im bezpieczeństwa energetycznego. Niemcy, poprzez pływającą jednostkę FSRU *Höegh Esperanza*, mogą obecnie rozładowywać ok. 5 mld m³ gazu rocznie.

TotalEnergies i *Deutsche ReGas* rozpoczęły wdrażanie procesów regazyfikacyjnych w terminalu *Deutsche Ostsee LNG*, zlokalizowanym w Lubmin na niemieckim wybrzeżu Morza Bałtyckiego. Infrastruktura ma przepustowość ok. 5,2 mld m³ gazu ziemnego w ciągu roku. *TotalEnergies* już w grudniu 2022 r. oddał do użytku jedną z dwóch jednostek FSRU – *Neptune*. Druga zostanie włączona do cyklu przetwórczego do końca 2023 r., powiększając przepustowość importową Niemiec do 13,5 mld m³ LNG/rok. Warto zaznaczyć, że koncern *TotalEnergies* zakontraktował 50% przepustowości *Deutsche Ostsee*, zwiększając łączny import LNG do Europy do ponad 20 mld m³/rok. W 2021 r. zużycie gazu ziemnego w Niemczech wyniosło 93,6 mld m³.

W ramach dywersyfikacji źródeł i dostaw tego paliwa rząd Niemiec chce do końca 2024 r. zwiększyć krajowe zdolności importowe LNG do 37 mld m³/rok.

Bulgaria. Spółka *Interconnector Bulgaria–Serbia* rozpoczęła budowę wschodniej części gazociągu łączącego serbski Nisz z bułgarską Sofią. Połączenie to będzie miało długość 170 km (62 km w Bułgarii i 108 km w Serbii) i przepustowość 1,8 mld m³ gazu ziemnego/rok z możliwością odwrócenia kierunku transportu. Projekt ma umożliwić Serbii dywersyfikację dostaw gazu ziemnego, zmniejszyć jej zależność od Rosji oraz zapewnić alternatywne szlaki dostaw tego surowca do Europy Południowo-Wschodniej, dlatego jest uznawany za przedmiot wspólnego zainteresowania Unii Europejskiej.

Chiny. Spółka *China National Offshore Oil Corporation* (CNOOC) zaczęła wydobywać węglowodory z pól 5-1, 5-2 i 6-1 w bloku naftowym Kenli 6-1 w Zatoce Pohaj Morza Żółtego. Kenli 6-1 jest w Chinach pierwszym, płytkomorskim polem naftowym o zasobach przekraczających 100 mln ton (średnia głębokość wody 9 m). Szczytowe wydobycie z tego złoża, w którym CNOOC zamierza odwiec do 107 otworów, ma nastąpić w 2024 r. i wynosić dziennie ponad 36 tys. baryłek ropy naftowej.

Sinopec wykonał w basenie syczańskim odwiert poszukiwawczy Yuanshen-1, o głębokości 8866 m, bijąc tym samym rekord głębokości wiercenia ustanowiony w tym rejonie przez otwór Rentan-1. Projekt o nazwie *Deep Earth* umożliwił dotarcie do najgłębszych złóż węglodorów, występujących w skałach węglanowych formacji Dengying w basenie syczańskim. *Sinopec* nieustannie rozwija poszukiwania akumulacji węglodorów w głębokich strukturach tego basenu, dzięki temu spółka odkryła pola gazowe Puguang, Yuanba i Chuanxi, a możliwości wydobywania gazu ziemnego z tych zbiorników przekroczyły 12 mld m³/rok.

Oman. Modernizacja odwiertu Yumna-3 i wiercenie Yumna-4 zakończyły w 2022 r. wiertniczą kampanię omańskiej firmy *Masirah Oil*. Dzięki przeprowadzonym konserwacjom z odwiertu Yumna-3 uzyskuje się obecnie średnio 4050 boe/d. Taki sam przypływ węglodorów uzyskano z otworu Yumna-4, którym przewiercono 9,6 m roponośnych piaskowców formacji Aruma. W celu lepszego rozpoznania formacji węglanowej Khufai, w której natrafiono na objawy ropy naftowej, odwiert ten pogłębiono do 3416 m i wydobyto z niego rdzeń wiertniczy obejmujący tę formację. Rdzeń ten zostanie poddany analizom laboratoryjnym.

Firma *Shell Integrated Gas Oman* ogłosiła, że zaczęła wydobywać gaz ziemny ze złoża Mabrouk North East w bloku 10 w Omanie. Oczekuje się, że do połowy 2024 r. można będzie pozyskiwać z tego bloku 14 mln m³ gazu ziemnego/d. *Shell* jest operatorem złoża, a jego partnerami są *Oman National Oil Company* i *Marsa Liquefied Natural Gas*.

Egipt. Niemiecki koncern *Wintershall Dea*, wierząc w delcie Nilu odwiert poszukiwawczy ED-2X, odkrył nagromadzenie gazu ziemnego w bloku poszukiwawczym East Damanhour i ocenia, że jest to projekt rozwojowy. Instalacje wydobywcze nowo odkrytego złoża można będzie połączyć z infrastrukturą pobliskiego złoża Disouq, znajdującego się w odległości ok. 3 km na południe, które jest obsługiwane przez spółkę *joint venture* koncernu *Wintershall* z egipską firmą *Gas Holding*. Na zbiorniku

gazonośny o miąższości 43 m natrafiono na głębokości 2627 m p.p.t. W trakcie testu produkcyjnego uzyskano przypływ gazu ziemnego o wydajności 425 tys. m³/d. Obecnie są szacowane zasoby tego złoża.

Chevron, we współpracy z *Eni* i *Tharwa Petroleum*, odkrył spore złożo gazu ziemnego na obszarze koncesji Nargis w południowo-wschodniej części Morza Śródziemnego. Odwiertem Nargis-1 natrafiono tam na 61 m piaskowców gazonośnych (miocen–oligocen). Warto zaznaczyć, że *Eni* uzyskała w ostatnich miesiącach wiele koncesji w Egipcie – przyznano jej tam bloki North Rafah, North El Fayrouz, North East El Arish, Tiba i Bellatrix-Seti East.

Demokratyczna Republika Konga. Amerykański koncern naftowy *Symbion Power* wygrał przetarg na zagospodarowanie bloku gazowego Makelele. Blok ten obejmuje jezioro Kivu, przez które przebiega granica Demokratycznej Republiki Konga i Rwandy. W jeziorze tym gromadzi się metan, który jest wytwarzany przez mikroorganizmy i częściowo rozpuszcza się w głębokich wodach jeziora. Koncern *Symbion Power* zaproponował, że uruchomi zakład przetwarzający ten gaz w elektryczność. Jezioro Kivu zawiera wystarczającą ilość metanu, aby przez ponad 50 lat wyprodukować z niego ok. 700 megawatów energii elektrycznej. Produkcja energii elektrycznej z metanu pochodzącego z jeziora wpisuje się w plan DR Konga, mający na celu zwiększenie dostępu do energii mieszkańców kraju – z dotychczasowych około 10% populacji do 32% w 2030 r.

Trynidad. *BP* potwierdziło pozyskanie pierwszych dostaw gazu ziemnego ze złoża Cassia C, odkrytego w odległości 57 km od południowo-wschodniego wybrzeża Trynidadu. Dzięki nowemu projektowi zagospodarowania złoża w obszarze Greater Cassia spółka będzie mogła wydobywać metan ze stref o niskim ciśnieniu złożowym. Oczekuje się, że szczytowa produkcja gazu ziemnego osiągnie 8,5 mln m³/d.

Gujana. Rząd Gujany otworzył pierwszą rundę przetargową, oferując koncesje na poszukiwanie złóż węglodorów w 14 blokach na wodach wyłącznej strefy ekonomicznej państwa – w 11 blokach na wodach płytkich i w 3 blokach na wodach głębokich. Zainteresowani mogą składać oferty do połowy kwietnia 2023 r., a rozstrzygnięcie przetargu nastąpi 31.05.2023 r. Bloki mają powierzchnię od 1000 do 3000 km². Minimalne zobowiązania obejmują wykonanie obrazowań sejsmicznych i odwiercenie otworów poszukiwawczych. Firmy startujące w aukcji muszą się liczyć z koniecznością zapłaty 10 mln USD za koncesje płytkomorskie i 20 mln USD za głębokomorskie. Zasoby potencjalnych złóż ropy naftowej w morskich obszarach Gujany są szacowane na ponad 25 mld boe.

Brazylia. *Karoon Energy* wykonała drugi odwiert produkcyjny (o głębokości 2313 m) na polu Patola w basenie Santos u wybrzeży Brazylii. Natrafiono w nim na oligocen-skie piaskowce turbidytowe nasycone ropą naftową. Początkowe szacunki są bardzo zadowalające – firma liczy na ok. 10 tys. bbl dziennie. Wydobycie rozpocznie się w pierwszym kwartale 2023 r.

Źródła: Business Insider, Chevron, CNOOC, ENI, Equinor, Gaz-system, Markets Insider, Masirah Oil, Neptune Energy, NPD, Oil & Gas Journal, Orlen, PERN, Shell, Sinopec, Symbion Power, TotalEnergies, Vår Energi, Wintershall Dea.